

pútnický list

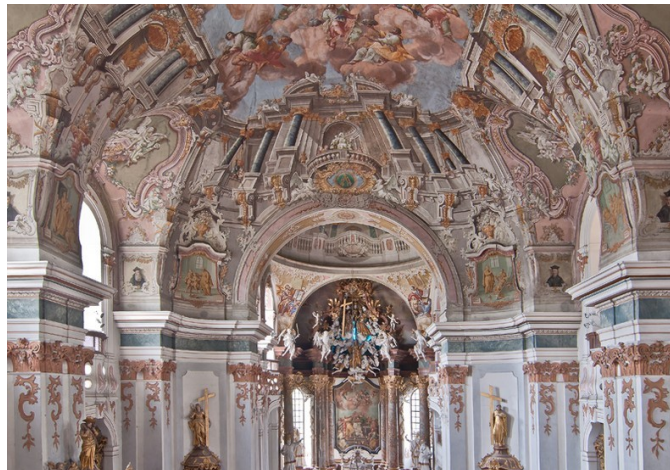
ISSN 2644 - 4526

10/2021

aktuality a zaujímavosti pútnického turizmu na Slovensku

Kostol Najsvätejšej Trojice a Nanebovzatia Panny Márie v Prievidzi

Vďaka svojej architektúre, najmä však sochárskej a maliarskej výzdobe, patrí k najhodnotnejším slovenským pamiatkam 18. st. a aj k najkrajším barokovým stavbám v strednej Európe. Piaristi prišli do Prievidze z Podolínca v r. 1666, na podnet majiteľov bojnického panstva Pálfiovcov a založili tu **prvý piaristický kláštor** na území vtedajšieho Uhorska. Stavbu kolégia v Prievidzi dokončili v r. 1676. V kláštorskej budove zriadili školu, ktorá bola na mimoriadne vysokej úrovni. Okrem školy pôsobila v budove i prvá prievidzská lekáreň. Kláštorný kostol Najsvätejšej Trojice dokončili o dva roky neskôr. V čase protihabsburských povstaní bol kostol poškodený, preto v r. 1740 realizovali jeho komplexnú prestavbu. Vznikol tak nový, neskorobarokový kostol s vežou v priečelí, ktorý 19. augusta 1753 posvätil ostrihomský kanonik a titulárny biskup Pavol Révay. Jednolodňový chrám s polygonálnym presbytériom, zaklenutý kupolou, s bočnými kaplnkami, bol vystavaný na spôsob Kostola Najsvätejšieho mena Ježišovho v Ríme. Na priečelí kostola je súsošie Najsvätejšej Trojice a v nikách sú umiestnené sochy svätcov. Nad pôvodný východný vstup bola umiestnená socha Panny Márie Škapuliarskej. Dominantou interiéru kostola je hlavný oltár s mramorovou stĺpovou architektúrou a ústredným obrazom Nanebovzatia Panny Márie. Nad ním je skulptúra Najsvätejšej Trojice pri korunovácii Panny Márie. Kamenné sochy svätcov v nikách a ústredné súsošie Korunovania Panny Márie Najsvätejšou Trojicou uprostred priečelia kostola sú prvými doloženými prácami sochára sliezskeho pôvodu Dionýza Ignáca Stanettiho na Slovensku. V kupole nad svätyňou je maľba nanebovzatia sv. Jozefa Kalazanského. Po bokoch hlavného oltára sú sochy sv. Gregora Veľkého, sv. Ambróza, sv. Hieronyma a sv. Augustína. Na umeleckej výzdobe kostola sa podieľal maliar Anton Schmidt. V lete 1751 ho vystriedal viedenský maliar, Ján Štefan Bopovsky-Bojack, ktorý potom realizoval aj podstatnú časť maliarskej výzdoby interiéru. Fresky klenieb a obrazy bočných oltárov, z ktorých Bojack do svojej predčasnej smrti v r. 1753 stihol realizovať len štyri, dokončili jeho spolupracovníci. Centrálnym motívom stropnej maľby v lodi kostola je výjav zo Zjavenia apoštola Jána. V lodi kostola sa nachádzajú 4 dvojice bočných oltárov doplnené sochami. Významnou súčasťou kostola je aj podzemná kaplnka pod hlavným oltárom s jedinečnou atmosférou, ale aj sochárskym vybavením. Priestor kaplnky mal pôvodne slúžiť na pašiové pobožnosti, ale sú v nej pochovaní aj niektorí členovia rehole či významní mešťania. Na jej južnom konci sa nachádza menší oltár so sochou Piety a dvoma anjelmi.

exteriér a interiér Kostola Najsv. Trojice a Nanebovzatia Panny Márie v Prievidzi

zdroje: www.farapd.sk, www.historia.maticapd.sk, www.slovakcard.sk, www.codnes.sk

Rád chudobných rehoľných klerikov Matky Božej zbožných škôl

(lat. *Ordo Clericorum Regularium Pauperum Matris Dei Scholarum Piarum*, skratka SchP), ktorého členovia sú známi pod menom **piaristi**, založil **sv. Jozef Kalazanský**. Ide o dnes už svetovo rozšírený rehoľný rád, ktorému vďačíme za vznik prvých bezplatných škôl v Európe. Sv. Jozef Kalazanský určil, že poslaním rehole bude učenie detí nielen od základov správne čítať, písať, počítat', ale predovšetkým ich vzdelávanie v nábožnosti a kresťanskej náuke, čo najľahšou formou. Heslo rehole, ktorá vznikla v r. 1597 v Ríme, znie: *K väčšiemu rastu zbožnosti* (lat. *Ad maius pietatis incrementum*) v skratke: A + M + P + I. Kongregácia bola schválená v r. 1617 a v r. 1621 ju pápež Gregor XV. povýšil na rehoľný rád. Miesta spojené so životom sv. Jozefa Kalazanského musíme hľadať v Španielsku a Taliansku. Narodil sa v r. 1556 na zámku *Calasanz* v *Peralta de la Sal* v aragónskom kráľovstve na severe Španielska, zbožným rodičom. Ako dieťa bol zbožný, učenlivý, navštevoval školu v *Estadille*, neskôr študoval filozofiu v *Leride*. Chcel sa stať kňazom, ale po smrti staršieho brata, rodičia naliehali, aby sa vrátil domov a oženil sa. Jozef však túžil po kňazstve a v tomto období ťažko ochorel. V napätej situácii jeho otec súhlasil so synovým životným smerovaním a z Jozefa sa v r. 1582 stal skutočne príkladný kňaz. V Španielsku sa mu ponúkala skvelá cirkevná kariéra, kráľ mu chcel zabezpečiť postavenie biskupa, ale Jozefa Boh viedol inou cestou. V r. 1592 zanechal všetky hodnosti, rodičovský majetok nechal sestram a vydal sa celkom chudobný na cestu do Ríma. Tu ho spoznali krajanovia a doviedli ho ku kardinálovi Colonnovi, ktorý ho vymenoval za vychovávateľa princa Filipa. Jozef to prijal, ale naďalej žil prísny, asketickým životom. V r. 1596 Rím postihol mor a sv. Jozef sa venoval ošetrovaniu chorých. Všimol si, že mnoho ľudí nemá ani základné náboženské vedomosti, videl veľa opustených detí bez základných znalostí. Tu niekde sa zrodil jeho plán založiť bezplatné školy, kam sa mohli dostať aj deti chudobných rodičov. V r. 1597 sa vydal peši k hrobu sv. Františka do Assisi. Sv. František mu v zjavení odporúčal zasvätiť sa rehoľnými sľubmi (chudobou, čistotou a poslušnosťou). Jeho cesta sa ukázala ako požehnaná, pretože ešte v tom istom roku, vďaka podpore farára z rímskej farnosti sv. *Doroty v Ríme*, založil prvú bezplatnú školu pre chudobných v Európe. Škola získala mnohých podporovateľov a čoskoro vznikali ďalšie, ktoré dostali pomenovanie ***Scuole pie (nábožné školy)***. Prví rehoľníci sa formovali z radov vyučujúcich.

Peralta de la Sal

Kostol sv. Panteleona v Ríme s oltárnym reliéfom, na ktorom je znázornený sv. Jozef Kalazanský

z radov vyučujúcich. Sv. Jozef Kalazanský sa dožil vysokého veku. Mal svojich podporovateľov, ale aj mnohých, vysoko postavených, neprajníkov. Sužovali ho choroby, musel prijať aj rozhodnutie pápeža Inocenta X., ktorý spočiatku uznal rehoľu len ako bratstvo bez sľubov. Všetko však znášal trpezlivo a na jeho pohrebe v r. 1648, v kostole sv. Panteleona v Ríme, sa zúčastnilo obrovské množstvo veriacich. Za svätého bol vyhlásený v r. 1767

Zaujímavou skutočnosťou rádu piaristov je, že z Talianska sa rozšíril práve do strednej Európy, konkrétne do Čiech. Na piaristických školách vyštudovali mnohí českí vedci, medzi nimi aj Johann Gregor Mendel, svetový objaviteľ zákonov dedičnosti a genetiky. Už v r. 1631, po bitke na Bielej Hore, začali rehoľníci pôsobiť na Morave – v **Mikulove**. Prišli sem na pozvanie Františka kardinála z Ditrichštejna, ktorý bol priateľom sv. Jozefa Kalazanského. Na škole, ktorú založili pri Kostole sv. Jána Krstiteľa, pôsobil aj historik Gelasius Dobner, zakladateľ českej numizmatiky, Mikuláš Adaukt Voigt či Jan Evangelista Purkyně. Dalo by sa povedať, že piaristi v Čechách nadviazali na činnosť jezuitov, avšak na rozdiel od nich si v období rekatolizácie volili jemnejšie formy a metódy evanjelizácie. Ich žiakmi sa stávali deti z nešťachtických, ale i tak z dobre situovaných rodín. Rehoľníci si uvedomovali aj hodnotu krásy a umenia, a preto často spolupracovali s významnými architektami. Plány piaristických kostolov, škôl a internátov v Čechách vypracovali známi barokoví architekti, napr. František Maxmilián Kaňka či Giovanni Battista Alliprandi, ktorý je autorom aj krásneho **piaristického chrámu Nájdenia sv. Kríža v Litomyšli** (r. 1719). Patrí k najvýznamnejším barokovým chrámom vo východných Čechách a v r. 2011-2015 sa uskutočnila jeho rozsiahla komplexná rekonštrukcia. Dnes je to chrám, kde sa spája história s modernou. V r. 2016 bola obnova chrámu ocenená českou cenou za architektúru.

Litomyšl

Škola, ktorú tu rehoľníci otvorili (r. 1640), však už dnes vedľa kostola neexistuje. V jej priestoroch sídli *Regionálne múzeum*. Dozviete sa tu aj o vzdelávacom systéme, ktorý sa piaristom osvedčil. **Piaristická škola** sa skladala z niekoľkých prípravných tried a gymnázia. Učili sa v nej chlapci od 7 rokov. Prvé tri triedy (tzv. trivium) boli zamerané na výučbu čítania a písania v národnom jazyku, aritmetiky, základy katechizmu a latinčiny. Gymnázium, latinská škola, bolo rozdelené na dva stupne. Tri triedy gramatiky a tri vyššie triedy sa zameriavali na humanitné disciplíny, rétoriku, poetiku a morálnu teológiu. Súčasťou štúdiá boli aj *verejné divadelné predstavenia*, akadémie, ktoré však cisárovná Mária Terézia v r. 1775 zakázala. V r. 1733 piaristi v Litomyšli zriadili aj filozofický inštitút, ktorý bol určený záujemcom o ďalšie štúdiá teológie, medicíny alebo práva na univerzitách. V r. 1849 bol filozofický inštitút zrušený a zlúčený s gymnáziom, ktoré trvalo do r. 1874, kedy bolo zoštatnené. O histórii piaristického školstva sa dozviete napr. aj v **Benešove**, kde sa námestí nachádza barokový *kostol sv. Anny s bývalým piaristickým internátom*. V jeho ambite je vytvorená stála expozícia o piaristickej vzdelanosti a kultúre v tomto meste, nachádzajúcom sa neďaleko Prahy.

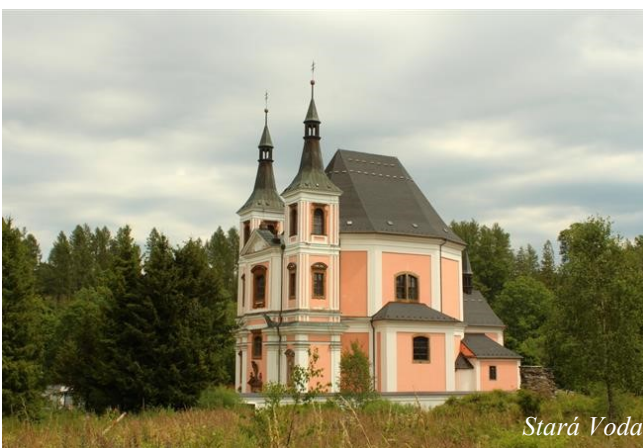
budova bývalého piaristického gymnázia v Litomyšli

Příbor

Veľkolepo pôsobí bývalý piaristický kláštor v **Příbore** na Morave neďaleko Nového Jičína. Jeho krása vyniká najmä v lete v čase slávnosti otvorených záhrad. V súčasnosti v ňom sídli Mestské múzeum a knižnica. V jeho areáli je aj bývalý kláštorný *Kostol sv. Valentína*, v ktorom sa nachádzajú obrazy Ignáca Raaba a Felixa Iva Leichera. Pri kostole bol starý piaristický cintorín. Krásny moravský, bývalý piaristický, *pútnický kostol* nájdeme **na Starej Vode**.

Nesie patrocínium sv. Jakuba staršieho a sv. Anny. Bol postavený v r. 1683 - 1688 podľa projektu architekta Giovanniho Pietra Tencallu. Pôvodne tu stál starší drevený kostolík zasvätený sv. Jakubovi a kaplnka sv. Anny. Pútnici, sprevádzaní minoritmi z Olomouca, sem prichádzali už od r. 1500. Hlavné púte sa konali koncom júla na sviatky sv. Jakuba staršieho (25. júl) a sv. Anny a sv. Joachima (26. júl). Predmetom úcty bola *milostivá soška sv. Anny Matky Starovodskej*. Išlo o 25 cm vysokú gotickú polychromovanú plastiku sv. Anny s Ježiškom. V r. 1692 - 1700 tu piaristi

Stará Voda

vybudovali internátnu školu a pôsobili v nej do r. 1784. V r. 1921 odovzdali budovy kláštornej školy Olomouckému arcibiskupstvu. V 50.rokoch 20.st. bol kostolík zoštátnený a odovzdaný do správy československej armády. Púte sa zakázali a obec Stará Voda zanikla na základe zriadenia vojenského obvodu Libavá. Prvé pokusy o záchranu kostola začali v 70. rokoch 20.st., ale komplexnejšie rekonštrukcie prebehli až po Nežnej revolúcii. O obnovu pútnického miesta sa usilujú Nemci, ktorí boli z obce odsunutí po 2.svet.vojne, skauti a dobrovoľníci. Do cirkevných dejín sa zapísal aj **piaristický kláštor na Bílej Vode**, ktorý sa stal centralizačným táborom zriadeným v 50. rokoch 20.st. komunistickou diktatúrou. Na tomto mieste boli násilne sústredené rehoľné sestry z rôznych rádov a reholí. Dnes je kláštor pútnickým a pietnym miestom.

Kláštor na Bílej Vode v pozadí s Kostolom Navštívenia Panny Márie. Zastaviť sa môžete aj v tunajšom Múzeu izolácie, internácie a integrácie.

Ďalšie pôsobiská Rádu Zbožných škôl na území Českej republiky:

Strážnica (1633), Lipník nad Bečvou (1634), Slané (1658), Ostrov nad Ohří (1666), Kroměříž (1687), Kosmonosy (1688), Rychnov nad Kněžnou (1714), Bruntál (1731), Praha (1752), Hustopeče (1757), Brandýs nad Labem (1759), Kyjov (1759), České Budejovice (1762), Nový Bor (1763), Moravská Třebová (1765), Most (1768), Doupov (1775), Mladá Boleslav (1786), Kadaň (1802), Liberec (1837), Nepomuk (1862).

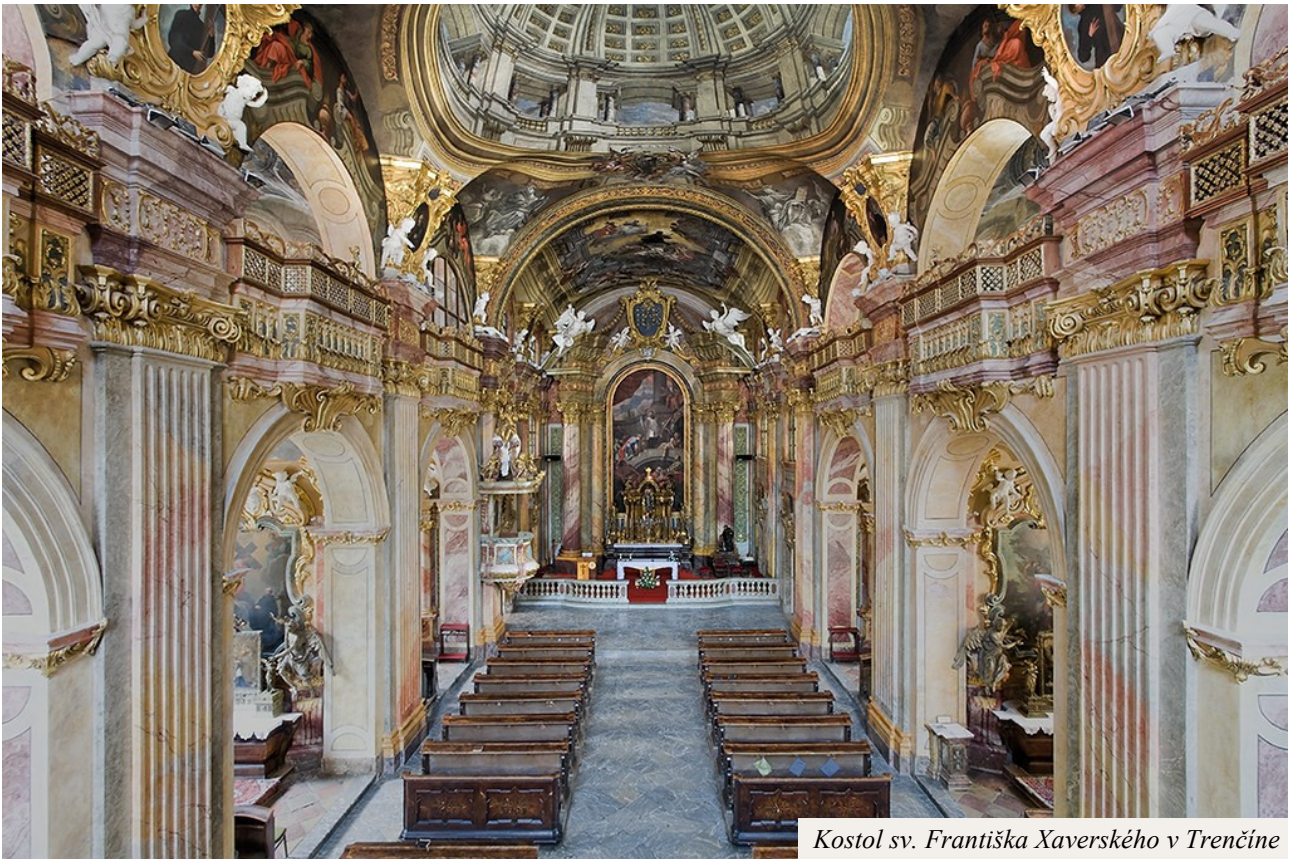
Od r. 1642 sa piaristi snažia žiť v mene svojho hesla: „Zbožnosť a veda“ aj na území Slovenska. Kláštor v Podolínci sme Vám predstavili v minulom čísle Pútnického listu. Rád chudobných rehoľných klerikov Matky Božej zbožných škôl však zapustil svoje korene aj v Nitre,

Kostol sv. Ladislava v Nitre

kde sa pričínil o výstavbu **najväčšieho barokového kostola** v meste. Stojí a všíšku sv. Ondreja /na Andrášku/ tvorí dominantu Dolného mesta. Kláštorňý komplex sa skladá z niekoľkých častí. Budova kláštora je dvojposchodová, obdĺžnikového pôdorysu, delená vchodom. Na prízemí južného krídla sa zachovala jedáleň s krásnym barokovým interiérom. Severnú časť komplexu tvorí budova školy, dnešného Gymnázia sv. Jozefa Kalazanského. Kláštorňá budova je dnes **hlavným sídlom** rehole piaristov na Slovensku. **Kostol sv. Ladislava** sa zaraďuje medzi najvýraznejšie architektonické dominanty mesta. Zároveň je

aj **najväčším kostolom** v Nitre a okolí. Komplex začali stavať v r. 1701. Najprv sa začalo so stavbou kláštora s kaplnkou v ľavom krídle a školy v pravom krídle. Keď už kaplnka kapacitne nestačila, začali medzi krídlami kláštora stavať prvý kostol. Jeho stavba bola viacnásobne poškodená požiarom. V r. 1742 bola zbúraná a začalo sa so stavbou súčasného dvojvežového chrámu. V r. 1759 celý komplex vyhorel a po prekonaní finančných ťažkostí ho opravili a dobudovali. V r. 1789 ho slávnostne vysvätil nitriansky biskup František Fuchs. Kostol sv. Ladislava je ranobarokovou dvojvežovou stavbou včlenenou do komplexu kláštora. Vnútorne nádvorie rozdeľuje na dve časti. Kostol je jednoloďový, zaklenutý pruskými klenbami, sakristia valenou klenbou. Na ľavej strane sanktuária jesakristia, nad ktorou je oratórium. Dnes je tu zriadená **historická piaristická knižnica**. Pod svätyňou je priestranná **krypta**, v ktorej boli pochovávaní v minulosti členovia rehole a niektorí významní obyvatelia Nitry. Na pravej strane kostola za sanktuáriom je drevená zlatom ozdobená kazateľnica z konca 17. st. Pôvodný **organ** postavil okolo r. 1800 významný trnavský organár Valentín Arnold. Pôvodné fresky zobrazovali významné udalosti uhorských dejín zviazané so životom sv. Štefana, sv. Imricha, sv. Alžbety a sv. Margity Uhorskej z rodu Arpádovcov. V r. 1940 – 1941 bol však interiér kostola celkovo obnovený, pričom staré fresky boli nahradené novými znázorňujúcimi dejiny kresťanstva v Nitre. Realizoval ich významný maliar a reštaurátor, nitriansky rodák Edmund Massányi. Na maľbách na stenách kostola je vyobrazenie Pribinovho kostola, príchod sv. Cyrila a sv. Metoda na Veľkú Moravu ako aj námet z modernejších dejín mesta - vysviacka prvých 3 slovenských biskupov v Nitre, ktorá sa uskutočnila v tunajšom kostole 13. februára 1921. Ozdobou interiéru kostola je rozmerný **hlavný oltár sv. Ladislava**. Oltár baldachýnového typu pochádza z r. 1750 a kostolu ho daroval bývalý žiak piaristického gymnázia Anton Grassalkovič. Autorom bohatej výzdoby oltára je rakúsky sochár Martin Vogler. Na pravej strane sanktuária sa nachádza **drevený oltár Božského Srdca**. Po stranách chrámovej lode je symetricky rozmiestnených šesť bočných oltárov z umelého mramoru. Na stenách lode sú reliéfy krížovej cesty od akad. sochára Elemíra Jozefa Meszároša. Chrámová loď je bohato zdobená štukovými prácami. Pruské klenby nesú neskorobarokové nástenné maľby vytvorené umelcami z radov piaristov. Ďalším miestom súčasného pôsobenia piaristov je **Trenčín**, kde rehoľa spravuje pôvodne jezuitský **Kostol sv. Františka Xaverského**. Je dominantou západnej časti Mierového námestia. Pôvodne bol jezuitským kostolom. Piaristi tu pôsobia od r. 1776, po zrušení jezuitov, ktorí prišli do mesta na pozvanie ostrihomskeho arcibiskupa Juraja Lipaia, Krátko po príchode postavili kostol, kláštor, založili noviciát a kvalitné gymnázium. Významne prispeli aj k rozvoju divadla, hudby a celkovej vzdelanosti obyvateľstva. Základný kameň kostola položili v r. 1653. Výstavbou kostola boli poverení staviteľia talianskeho pôvodu Pietro a Gothard Spazzovci, pričom práce im trvali 4 roky.

Kostol sv. Františka Xaverského v Trenčíne

Kostol postavili v ranobarokovom slohu ako jednopriestorovú stavbu s postrannými kaplnkami, nad ktorými sa nachádzajú emporové oratóriá. Vychádzali pri tom z projektu rímskeho kostola Il Gesù, ktorého architektúra sa stala východiskom pre viacero jezuitských chrámov, predovšetkým v Strednej Európe. Kostol bol vysvätený ostrihomským arcibiskupom Jurajom Lippaiom v r. 1657. **Patrónom kostola sa stal sv. František Xaverský a bol to pravdepodobne prvý kostol na Slovensku** zasvätený tomuto svätcovi. Pri veľkom požiari v Trenčíne (r. 1708) bolo úplne zničené celé vnútorné zariadenie kostola i susedného kláštora jezuitov. Projekt obnovy vypracoval maliar a architekt tirolského pôvodu Christoph Tausch. Sám sa na realizácii obnovy aj podieľal. V rámci obnovy vzniklo množstvo nástrojných malieb viažucich sa k histórii Trenčína a k životu Františka Xaverského. Maľba nad presbytériom znázorňuje svätca neseného anjelmi k Najsvätejšej Trojici, ktorá ho prijíma do nebeskej slávy. V poli nad hudobnou emporou (chórom) je zobrazený sv. František Xaverský ako misionár, žehnajúci kňaz a kazateľ, vznášajúci sa na oblakoch medzi anjelmi. V pravom dolnom rohu je personifikácia štyroch svetadielov, symbolizujúca svetovú misiu Spoločnosti Ježišovej. Tauschovým dielom je tiež monumentálny oltárny obraz znázorňujúci ako sv. František Xaverský krstí v Ázii kráľovnú Neachille. Pozlátané tabernákulum a striebornú sochu Immaculaty, stojacej na polmesiaci s hadom v ústrednej nike, zhotovil v roku 1767 viedenský zlatník Ignác Anton Tober. Neprehliadnuteľná je aj iluzívna maľba kupoly. Okrem toho je v interiéri zaujímavá aj výzdoba šiestich bočných kaplniek, ktorá znázorňuje rôzne teologické témy. Sochársku výzdobu vyhotovil B. Baumgartner v rokoch 1723 – 1735. Kostol patrí medzi najkrajšie barokové stavby sakrálnej architektúry na Slovensku.

pokračovanie článku na str. 9

Viete, že aj piaristi majú „tretí rád“? Volá sa **Piaristická fraternita na Slovensku** a podľa Kódexu kánonického práva je verejným združením veriacich, ktorí vedú apoštolský život a snažia sa o kresťanskú dokonalosť, ako prejav charismatickej spolupráce laikov a rehoľníkov Rehole piaristov na Slovensku. Spolupracuje s Rehoľou piaristov, občianskym združením **KALAZANS – Združenie detí a mládeže** a neformálnym združením **Spoločenstvo Piar**. Je priestorom, ktorý zastrešuje existujúce modlitbové spoločenstvá, ktoré majú blízko piaristickej charizme – starostlivosti o deti a mládež.

socha sv. Jána de La Salle v Bojnej

Patrónom kresťanských učiteľov je sv. Ján Krstiteľ de La Salle, ktorý sa narodil v r. 1651 v šľachtickej rodine v Remeši v severnom Francúzsku. Tento svätec sa nazýva aj zakladateľom ľudovej školy a ako prvý založil priemyselnú školu. V praxi si všimol nielen potreby študentov, ale aj dobrovoľných učiteľov, preto v r. 1681 založil aj prvý ústav pre učiteľov. Chcel, aby nielen dobre vyučovali, ale aby aj dobre vychovávali, a to predovšetkým príkladom vlastného kresťanského života. Stal sa významným reformátorom školstva. Školy sprístupnil pre široké vrstvy ľudu, účelne rozdelil žiakov do rozličných tried podľa veku, schopností a záujmu. Ako vyučovací jazyk na školách zaviedol - ľudový jazyk - francúzštinu. On sám bol vysoko vzdelaný. Na kňazstvo sa pripravoval na Sorbone i v rodnom meste. Stal sa doktorom teológie. Za kňaza bol vysvätený 7. apríla 1678. Jeho nasmerovanie smerom k mládeži výrazne ovplyvnil kanonik N. Roland, ktorý sa venoval výchove dievčat. Pokračovanie diela zveril, vo svojom testamente, práve sv. Jánovi de La Salle, ktorý ho horlivo rozšíril. Pochopil veľkú potrebu kresťanskej výchovy detí

z nižších sociálnych vrstiev. Zameril sa nielen na dievčatá, ale aj na chudobných chlapcov, pre ktorých v r. 1679 založil prvú školu. Jeho pomocníkom sa stal aj laik A. Nyel. V r. 1863 sa so súhlasom svojho spovedníka abbého Callou vydal na cestu evanjeliovej chudoby. V prospech chudobných sa zriekol svojho kanonického príjmu, majetku. Z prvotnej komunity učiteľov – bratov sa jeho vplyvom a príkladom stala rehoľná spoločnosť **Bratov kresťanských škôl** známa ako **Školskí bratia**. Sv. Ján de La Salle pre ňu napísal Pravidlá aj iné náboženské a pedagogické diela. Po dlhom uvažovaní a po mnohých modlitbách Ján Krstiteľ de La Salle rozhodol, že nová rehoľa splní svoje úlohy lepšie, keď bude laická. to znamená, keď sa nebude skladať z kňazov, ale iba z rehoľných bratov. Bratia vzdelávali deti bezplatne. Vo svojej práci sa stretával aj s rôznymi prekážkami zo strany súkromných učiteľov, ale i cirkevnej vrchnosti. Už počas zakladateľovho života viedli školskí bratia rozličné druhy škôl. Okrem mnohých ľudových to boli nedeľné školy pre pracujúcich mládencov, prvá "reálna" stredná škola, ústav pre opustenú mládež a semináre pre učiteľov v Remeši a v Paríži. Organizáciou ľudových škôl a zavedením francúzskeho vyučovacieho jazyka sa školskí bratia pokladajú za zakladateľov francúzskeho ľudového školstva. Zomrel v Rouene na Veľký piatok 7. apríla 1719. V severozápadnom Francúzsku, ním založená kongregácia vtedy mala 22 domov s 200 bratmi a 10 tisíc žiakmi. Lasaliánske dielo si v tom čase cenili už aj mnohí z tých, čo predtým jeho zakladateľa ponižovali a robili mu ťažkosti. Jeho pohreb bol veľkou manifestáciou úcty a uznania. Zúčastnilo sa na ňom 30 tisíc ľudí. Pápež Lev XIII. ho v r. 1888 vyhlásil za blahoslaveného a v r. 1900 za svätého. Pius XII. ho v r. 1950 vyhlásil za nebeského ochrancu učiteľov a učiteľiek. V r. 1964 bola socha sv. Jána de La Salle umiestnená v centrálnej časti Baziliky sv. Petra v Ríme vedľa sôch ďalších veľkých svätcov. Jeho telesné pozostatky boli viackrát premiestňované najprv vo Francúzsku, potom v Belgicku (Lembecq-lez-Hal). Dnes sú uctievané v kostole pri generálnom dome školských bratov na Via Aurelia v Ríme. Na Slovensko prišli prví školskí bratia v r. 1899 do **Mojmíroviec pri Nitre**. Neskôr pôsobili aj v **Močenku** a v **Bojnej**, kde pôsobili od r. 1901. Výchovný ústav pre chlapcov sv. Jána de la Salle zriadili Školskí bratia v zrekonštruovanej chátrajúcej budove bývalej vojenskej nemocnice. Jeho súčasťou bola aj kaplnka s dreveným oltárom. Bratia získavali zo zahraničia množstvo učebných pomôcok, vybudovali rôzne učebne, kresliarne. V ústave bola hudobná sála i telocvičňa, ktorá slúžila aj ako divadelná sála s pódium. Zariadenie pomáhalo aj obyvateľom obce počas dvoch svetových vojen. Do r. 1950, kým nenastúpil komunistický režim, pôsobili bratia až na 13 miestach.

Bojná

V noci z 3. - 4. mája 1950 vyviezli rehoľníkov na nútené práce. Školskí bratia boli často presúvaní po iných kláštoroch či umiestnení do pracovných táborov, kde kruté zaobchádzanie mnohí z nich neprežili. Po páde komunistického režimu, v r. 1991, školskí bratia opäť obnovili svoju činnosť na Slovensku. Pôsobili v Prešove, Chynoranoch, Mojmírovciach a v Bratislave. Ich pôsobenie v Bojnnej dnes pripomínajú zrekonštruované pozostatky bývalého kláštora a drevený oltár zachránený z kaplnky zrúcaného kláštora. Na mieste, kde v minulosti stál kláštor a internátna škola Školských bratov zriadili Park sv. Jána de La Salle. V Bojnnej je aj jediná socha tohto svätca na Slovensku, pochádzajúca pravdepodobne z r.1926. Oltár z kaplnky po zlikvidovaní kláštora putoval po rôznych miestach, až skončil v zabudnutých skladových priestoroch. V r. 2011 sa ho obci Bojná podarilo vrátiť späť. Ako spomienku na pôsobenie Školských bratov zriadili v Základnej škole v Bojnnej *špeciálnu učebňu náboženstva*, do ktorej umiestnili zachránený oltár. Dnes je jediným pôsobiskom Školských bratov **Bratislava - Rača**, kde bola v r. 1991 otvorená základná škola a v r. 1993 aj gymnázium. Obe fungujú pod názvom *Spojená škola de La Salle*.

zdroj: www.katolici.szm.com, www.teraz.sk, www.mytopolcany.sme.sk

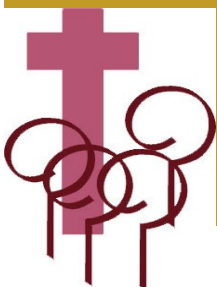
na cestách i doma zjednotení v apoštoláte modlitby

Svetová sieť modlitby Svätého Otca známa ako „Apoštolát modlitby“ šírením pravidelných mesačných úmyslov zjednocuje veriacich v účasti na apoštoláte celej Cirkvi obetovaním osobnej modlitby, práce, radosti i utrpení každého dňa v spojení s Kristovou eucharistickou obetou.

Modlitba obetovania dňa:

Nebeský Otče, obetujem ti celý svoj deň a svoje modlitby, práce, radosti aj utrpenia v spojení s tvojím Synom Ježišom Kristom, ktorý sa ti stále obetuje vo svätej omši za spásu sveta. Nech ma

Duch Svätý vedie a nech mi dá silu svedčiť o tvojej láske. S Pannou Máriou, Matkou nášho Pána a Matkou Cirkvi, prosím za úmysly Svätého Otca a našich biskupov na tento mesiac:

Evanjelizačný úmysel: Aby sa všetci pokrstení ľudia podieľali na evanjelizácii a boli ochotní stať sa misionármi svedectvom svojho života, vyžarujúceho evanjelium.

Úmysel našich biskupov: Aby sa v našich rodinách rozšírila spoločná modlitba posvätného ruženca.

zdroj: www.vaticannews.va

ITE AD JOSEPH

8.12.2020, pri príležitosti 150. výročia vyhlásenia ženícha Panny Márie za patróna celej Cirkvi, vyhlásil pápež František ROK SV. JOZEFA. Urobil tak apoštolským listom *Patris corde* (S otcovským srdcom), v ktorom sv. Jozefa opisuje charakteristikami „milovaný otec“, „nežný a láskavý“, „poslušný“, „prijímajúci“, „tvorivo odvážny“, „pracovitý“ a držiaci sa v úzadí – „v tieni“.

Nasledujme sv. Jozefa na výnimočné miesta s jeho duchovným patrociom.

Kláštorný kostol sv. Jozefa, robotníka v Leviciach

Levice sú najväčším mestom južného Pohronia. Ležia na úpätí Štiavnických vrchov. **Neskorobarokový kostol sv. Jozefa, robotníka** postavili v Leviciach františkáni – minoriti v r. 1714 - 1720. Po r. 1773 ho upravili. Kostol je jednoloďový s polygonálne uzavretým presbytériom a pristavanou vežou. Prilieha ku kláštoru a na poschodí má oratórium. Presbytérium a loď sú zaklenuté valenou klenbou s lunetami, ktoré dosadajú na vtiiahnuté piliere. V zadnej časti kostola je murovaný organový chór s troma arkádami členený pilastrami. *Hlavný oltár* je z r. 1883. Jeho pozadie tvorí nástenná maľba iluzívnej oltárnej architektúry, uprostred so závesným obrazom sv. Jozefa od I. Roskovitsa z r. 1872. Dva bočné oltáre, pendanty – oltár Božského srdca a oltár Panny Márie sú z 19. st. Kazateľnica je neobaroková zo 60. rokov 19. st. Štvorkrídlovú poschodovú budovu kláštora pristavali františkáni ku kostolu v r. 1740. V r. 1786 z nariadenia cisára Jozefa II. Museli františkáni Levice opustiť. Kláštor prešiel do majetku študijného fondu. V r. 1814 bol pridelený reholi piaristov, ktorí tu v r. 1815 otvorili gymnázium. Piaristi pôsobili v Leviciach do r. 1920 a gymnázium, ktoré tu viedli si získalo veľmi dobré meno. Budovy kostola i kláštora boli v r. 1946 silno poškodené požiarom. O ich obnovu sa zaslúžila Kongregácia bratov tešiteľov z Gethseman, ktorá prevzala správu objektov v r. 1947. V krátkej dobe, za pomoci veriach, obnovili zničené časti budov. Na vrchol veže kostola bola umiestnená nová helmica s krížom. Pôsobenie tešiteľov v Leviciach sa skončilo náhle v pamätnú noc z 13. na 14. apríla 1950, kedy boli na Slovensku brutálnym spôsobom likvidované všetky mužské rehole a ich členovia následne internovaní. Do kláštora nasťahovali olaských Cigánov – Rómov, ktorí ho zakrátko zdevastovali. Po ich vystávaní v r. 1982-83 kláštor slúžil ako sklad Tekovského múzea. Po r. 1986 boli opravené najohrozenejšie časti kláštora, v ktorom dnes sídli farský úrad.

zdroje: www.faralevice.sk, www.levice.sk, www.lia.mskslvice.sk

dokončenie článku zo str. 6

Piaristi na území Slovenska zriadili 11 gymnázií a na krátky čas aj **Collegium oeconomicum v Senci**. Mnohí z nich prednášali na univerzitách a v kňazských seminároch. Slovenskému národu vchovali významné osobnosti, ako napr. biskupov: J. Vojtaššák, M. Bubnič, K. Kmeťko; kňazov – národovcov: A. Hlinka, Dr. J. Tiso; spisovateľov: J. Nižňanský; maliarov: F. Belopotocký, L. Fulla. Najväčší rozkvet dosiahli piaristické školy v 18. st. a najväčší pád im priniesli 50. roky 20. st., kedy prišli o všetky svoje školy a o väčšinu svojho majetku. Aká bude ďalšia budúcnosť Rádu zbožných škôl na Slovensku i v Čechách ukáže ich vytrvalosť v zbožnosti, otvorená komunikácia a schopnosť bratov aktuálne reagovať na potreby súčasných detí a mládeže.

zdroje: www.zivotopisysvatych.sk, www.radiohuesca.com, www.flickr.com, www.archiweb.cz, www.ceskacenaarchitekturu.cz, www.cs.wikipedia.org, www.vikendotevrenychzahrad.cz, www.kudyznudy.cz, www.sk.wikipedia.org, www.sibr.tblog.idnes.cz, www.piaristi.sk, www.rehole.sk, www.panoramio.com, www.nitra.eu, sk.wikipedia.org, www.nitra.sk, pssjknr.sk, visit.trencin.sk, trencin.fara.sk, live.staticflickr.com

SVÄTÉ ŽENY - UČITELKY DIEVČAT A ŽIEN

Učiteľské prostredie je dnes už takmer výhradne tvorené ženami. S učiteľkami sa stretávame v škôlkach, na základných aj stredných školách. Univerzitná a vysokoškolská pôda sa už tiež stáva aj miestom pôsobenia žien. V spoločnosti sa čoraz viac diskutuje o rovnosti, zväzda sa boj s genderizmom, ktorý v snahe „rovnosti“ popiera prirodzené rodové rozdiely. Učenie nás vedie k poznaniu. Je dobré pripomenúť si, že post učiteľa, patrilo kedysi len mužovi. Napriek tejto skutočnosti sa v dejinách kresťanstva objavilo zopár nevšedných žien, ktoré položili základy kresťanskej pedagogiky a výchovy. Neriešili „izmy“, hľadali cesty ako byť dievčatám i ženám nablízku. Ponúkli cesty rozvíjania duchovného i praktického života. Stali sa „učiteľkami, vychovávateľkami, radkyňami“ dievčat a žien svojej doby a položili základy, na ktorých sa dá stavať aj súčasná potreba hľadania rodovej rovnosti. Ktoré to boli? Podme sa s nimi zoznámiť.

Sv. Angela Merici, zakladateľka uršulínok, jednoduchá, ale odvážna žena, sa narodila okolo r. 1474 v mestečku Desenzano, na brehu jazera Lago di Garda v severnom Taliansku. Detstvo i dospelosť strávila na samote Le Grezze na okraji Desenzana, kam sa rodina presťahovala. Tu žila vychovávaná k životu v úcte, pohostinnosti a modlitbe. Keď mala asi 17 rokov zomrela jej sestra a obaja rodičia, pravdepodobne počas morovej epidémie a Angela sa presťahovala k rodine uja Biancosi do Salo. Hoci mala príležitosť na pohodlný život, stala sa *františkánskou terciárkou*, aby mohla slobodnejšie pristupovať k sviatostiam a hlavne lepšie nasledovať Krista. Vo veku 23 rokov sa vrátila do Desenzana a žila bežným životom ženy v tej dobe. Starala sa o dom, pracovala na poli, pomáhala ľuďom v okolí. Raz, počas prestávky v práci, mala videnie, o novej Spoločnosti panien v Cirkvi. Angela však nemala žiadne osobné ambície zakladať rehoľu, naopak pokračovala vo svojom živote terciárky a rozlišovaním životných udalostí hľadala Božiu vôľu. Keď mala už vyše 40 rokov, františkánski predstavení ju poslali do vojnovou poznačenej Brescie, aby potešila istú šľachtnú vdovu pani Katarínu Patengolovú, ktorá stratila svojich dvoch synov a dcéru. Prinášala jej potechu a podporu a pomáhala jej pri výchove jej vnučky Isabelly. Od Patengolovcov, smerovala jej cesta k mladému kupcovi Romanovi. Stala sa radkyňou, duchovnou vodkyňou a tešiteľkou ľudí vo svojom okolí. Snažila sa vytvárať pokoj a často pomáhala kazateľom a teológom pochopiť určité úryvky zo Sv. Písma. Stala sa známou ako „matka“ – tal. „madre“, ku ktorej prichádzali po radu ľudia zo všetkých spoločenských vrstiev. Žiadna tradícia, ani ústna ani písomná, Angelu nepredstavuje ako opatrovníčku, katechétku, tým menej ako učiteľku. Žila „iba“ dôsledne povolanie evanjeliového života a konala skutky milosrdenstva, ktoré zahŕňali dobročinnosť vo všetkých jej rôznych formách. Angela si práve týmto získala mimoriadnu úctu svojho okolia. Vo svojom príbytku pri *Kostole sv. Afry* zostala bývať až do svojej smrti v r. 1532. Na tomto mieste, skrytým životom obyčajnej zasvätenej ženy položila základy pre dielo, ktoré jej Boh pred mnohými rokmi ukázal vo videní v Desenzane. Postupne okolo nej vznikla **Spoločnosť panien**, ktoré však nevytvorili klasickú kláštornú komunitu, ako bolo vtedy zvykom. Naopak, Angela rozhodla, aby členky Spoločnosti žili svoje zasvätenie vo svojom rodinnom prostredí. (pozn. žena sa v tej dobe musela vydať, alebo vstúpiť do kláštora. Iný štýl života jej nezabezpečoval ochranu). Spoločnosť, ktorú založila 25. novembra 1535, zverila pod **patronát sv. Uršule**. Hoci sv. Angela nevedela čítať a písať, vo svojich Spisoch – Regule, Radách a Odkazoch, ktoré nadiktovala Gabrielovi Cozzanovi, predbehla svoju dobu. Kládla dôraz na dôležitosť úlohy ženy pri ochrane a odovzdávaní podstatných hodnôt. Svojim dcéram neurčila konkrétnu formu apoštolátu, ale pobádala ich, aby boli vnímavé na vnuknutia Ducha Svätého. Dnes už jej nasledovníčky nežijú mimo brán kláštorov. Potreba katechizácie združila niektoré členky Spoločnosti a na podnet sv. Karola Boromejského vznikli v Brescii i v Miláne **kongregované uršulínky**, ktoré sa venovali apoštolátu s malými dievčatami a neskôr sa ich hlavným apoštolátom stali školy kresťanskej náuky. V 17. st. sa väčšina domov kongregovaných uršulínok pomaly zmenila v autonómne kláštory. Okolo r. 1620 boli uršulínky (v Čechách - voršílky) rozšírené už po celej Európe. Do r. 1790 bolo založených asi 400 kláštorov.

Desenzano, izba sv. Angely

Z prvej Spoločnosti sa časom vyčlenilo viacero rehoľných spoločností a kongregácií. Predstavené komunit, ktoré si priali úniu, boli pozvané koncom r. 1900 do Ríma, kde bola pápežom Levom XIII. ústne schválená **Rímska únia Rádu sv. Uršule**. Na Slovensku žijú uršulinky od r. 1676. Usadili sa v Bratislave, kde si svojpomocne a za cenu mnohých obetí postavili kláštor. Z bratislavského domu založili v r. 1698 kláštor v Košiciach, kde už v r. 1935

mali slovenské a maďarské ľudové školy, maďarskú meštianku, obchodnú školu a opatrovňu. Trnavský kláštor bol založený v r. 1724. Sestry učili dievčatá na ľudovej a meštianskej škole a na dievčenskom učiteľskom ústave. Bola tu zriadená aj opatrovňa a päť Mariánskych kongregácií spolu s 1250 žiačkami. Trnavský kláštor mal odbočku aj v Cíferi, kde bol noviciát slovenskej viceprovincie, meštianka a opatrovňa. Od r. 1903 mal trnavský kláštor aj svoju odbočku v Modre, ktorá sa v r. 1935 stala samostatným kláštorom. V ľudovej škole

a opatrovni mali 250 žiakov a internát pre žiačky tamojšieho štátneho učiteľského ústavu. Druhá svet. vojna uviedla rehoľu, vtedy už v rozkvet, do ťažkej skúšky. Najprv, po skončení vojny, boli rehoľné školy a internáty poštátnené a 28. júna 1950 Ministerstvo školstva zrušilo pracovný pomer so všetkými vyučujúcimi rehoľníčkami. V auguste 1950 uršulinky boli prinútené opustiť svoje kláštory, nasledovali práce v továrňach, neskôr v ústavoch pre mentálne postihnutých. Kláštory im boli vrátené až po revolúcii v r. 1990. Sestry uršulinky opäť vybudovali

na Slovensku cirkevné školy - *Spojená škola sv. Uršule* v Bratislave, *ZŠ s MŠ sv. Angely Merici a Gymnázium sv. Angely Merici s dievčenským internátom* v Trnave. Aktuálne pôsobia aj v Košiciach, kde zriadili *internát pre študentky SZŠ sv. Alžbety*. Malá komunita sestier pôsobí v Modre, kde SABUŽ (Slovenská asociácia bývalých uršulínskych žiakov) založila *centrum voľného času*. Kláštorné priestory, pri Kostole sv. Štefana, využíva aj nezisková organizácia *Claudianum*, ktorá sa zameriava na dennú starostlivosť o ľudí s mentálnym alebo kombinovaným

handicapom. Sestry pôsobia ako učiteľky náboženstva. V Suchej nad Parnou - Ružovej doline žije v kláštornej komunite, *v apoštoláte modlitby a obety*, 14 prevažne starých a chorých sestier. Slovenské uršulinky pôsobia aj vo farnosti Zákamenné, na Orave. Dnes by sestry uršulinky potrebovali opäť objaviť „Madre“ Angelu ako múdru ženu - radkyňu, aby ich previedla cestou krízy duchovných povolání. Ona je tá, ktorá im ukáže ako správne porozumieť svojim základným koreňom a naplno v starostlivej, úprimnej láske žiť piliere ich rehole: snúbenectvo, materstvo a sesterstvo v dvoch paralelných svetoch: v kláštoroch i vo svete.

zdroje: www.ursulinky.sk

erb rádu

POZVANIE

pre jednotlivcov i pútnické miesta

VSTÚPTE do Asociácie pútnických organizácií a prispejte k rozvoju, obnove a osvete putovania na Slovensku. Získate podporu a spoluprácu organizácií, ktoré pôsobia v oblasti pútnictva, dobrovoľníkov, rozšírite si prístup k informáciám, možnosť prezentácie aktivít napr. na veľtrhoch, internete, FB...

STAŇTE SA PRAVIDELNÝMI ODBERATEĽMI PÚTNICKÉHO LISTU

Ak máte záujem dostávať Pútnický list do Vašej e-mailovej pošty, prosíme Vás, napíšte nám na adresu: prekopova@gmail.com. Zaradíme Vás **do adresára čitateľov Pútnického listu**.

Vydávanie Pútnického listu môžete podporiť dobrovoľným príspevkom na č.ú:

SK18 7500 0000 0040 1664 7114, do správy pre prijímateľa uveďte: **PÚTNICKÝ LIST**

ĎAKUJEME!

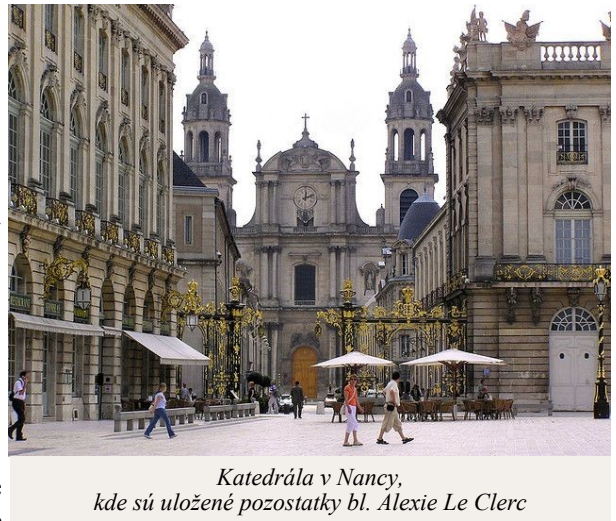

Bl. Alexia Le Clerc a sv. Peter Fourier

Bl. Alexia Le Clerc, spoluzakladateľka notredamiiek, bola francúzskou rehoľníčkou, sr. Máriou Teréziou od Ježiša. Narodila sa v r. 1576 v *Remiremonte* vo Francúzsku (v Lotrinsku), v katolíckej rodine. Bola to veselá dievčina; milovala hudbu, tanec a rada sa zabávala s priateľmi. Viedla nábožný život a hľadala svoje šťastie. Postupne objavila, že chce patriť Bohu a ako 20-ročná sa mu zasvätila sľubom čistoty. Odložila bohaté šaty a začala sa obliekať do jednoduchého kroja. Hľadala Boha a On vstúpil do jej života živým snom, v ktorom videla sv. Kláru a sv. Alžbetu. Spýtala sa ich, ktorá z nich ju prijme za svoju dcéru, ale oni ukázali na čosi medzi dvoma stĺpmi a povedali, že je to jej povolanie. Bola to kolíska pre malé dieťa. V strede kolísky bolo zasadené ovsené steblo s klasom, vedľa kolísky veľké kladivo, ktoré samočinne udieralo do stebľa podľa toho, ako sa kolíska nakláňala. Napadlo jej, že jej povolanie bude rehoľný rád, vystavený rôznym

prenasledovaniám, ale dosť silný aby im odolal. Tak chápala slabé steblo, ktoré nezlomili ani opätovné údery kladiva. V tom čase stretla kňaza - **sv. Petra Fouriera**, vtedajšieho priekopníka pedagogiky, ktorý bol farárom v *Mattaincourte*. Obrátila sa naňho s myšlienkou vytvorenia novej ženskej rehole s poslaním „konať toľko dobra, koľko je len možné.“ Čoraz viac v nej rezonovala myšlienka otvoriť dom pre chudobné dievčatá. Kňaz spočiatku nedôveroval odhodlaniu mladej dievčiny, ale neskôr, vidiac jej vôľu prekonať prekážky, zostavil pre prvé štyri dievčiny jednoduché pravidlá. Pod jeho vedením sa nasledujúci rok – na Vianoce 1597 – rozhodli pracovať v apoštoláte medzi chudobnými dievčatami. V r. 1598 otvorili v *Poussay* prvú školu. Biskup z mesta Toul schválil ich prvotné pravidlá, takže začali fungovať ako rehoľa - **Kanonický de Notre Dame podľa reguly sv. Augustína**. – V r. 1603 rehoľa dostala schválenie od pápežského legáta a v r. 1615 a 1616 od pápeža Pavla V. O rok neskôr, vznikol prvý oficiálny kláštor s klauzúrou a Alexia so svojimi spoločníčkami absolvovali rok noviciátu. Následne zložila sľuby a stala sa aj prvou generálnou predstavenou. Alexia sa vyznačovala svedomitým zachovávaním mlčania, poníženosťou, veľkou láskou k chudobným, pevnou vierou a vytrvalosťou v mnohých súženiach. Oddane sa venovala vyučovaniu v škole. Okrem toho však veľa času a síl venovala chudobným. Jej pôsobiskom sa stalo aj *Nancy*, kde vyhládavala najchudobnejšie štvrte

a v nich baraky, kde sa tiesnili špinaví a chorí ľudia. Rozdávala pokrmy, obväzovala rany, utešovala. Vyčerpaná nadmernou námahou zomrela začiatkom roka 1622 vo svojom kláštore v Nancy. V r. 1947 ju pápež Pius XII. vyhlásil za blahoslavenú. Dnes existuje sedem vetiev sestier odvodených od prvotnej spoločnosti. Na Slovensku pôsobia **Kanonický sv. Augustína de Notre Dame** (skratka *CSA*), v Bratislave, v Starom Meste, kde zriadili *ZŠ Matky Alexie*, *Gymnázium Matky Alexie* a *Zdravotnícku školu sv. Petra Fouriera*, ktorá ukončila svoju činnosť r. 2009. Súčasťou súčasného kláštorného komplexu v Bratislave je aj *kostol Nanebovzatia Panny Márie (Notre Dame)*. Staršie sestry tvoria komunitu v kláštore v Novákoch. Druhou vetvou na území SR je **Kongregácia školských sestier de Notre Dame** (skratka *ŠSND*). Ich provinciálny dom sídli v Novom Meste nad Váhom, kde zriadili *Spojenú školu sv. Jozefa* a *Materskú školu*. Staré a choré sestry žijú v Beckove. V menších komunitách žijú a pracujú v Košiciach, Nitre, Trenčíne, Piešťanoch, Trnave, vo Vranove nad Topľou a Zubrohlave. Misionársky pôsobia v Kazachstane. V rámci rehole funguje aj združenie detí a mládeže *NODAM*, ktoré sa venuje ich formácii prostredníctvom voľnočasových aktivít, duchovných stretnutí a táborov.

Katedrála v Nancy,
kde sú uložené pozostatky bl. Alexie Le Clerc

Antónia Lamplová, zakladateľka školských sestier sv. Františka, je ženou, ktorej veľkosť sa objavila po II.vatikánskom koncile. Narodila v r.1807 v Maierhofe v Štajersku (v súčasnom Rakúsku). Bola žiačkou a neskôr učiteľkou v súkromnej škole Anny Engelovej v Grazi. Po smrti majiteľky prevzala vedenie školy. Spolu s ďalšími učiteľkami spoznala františkánsky spôsob života a vstúpila do *Tretieho rádu sv. Františka*. V mene všetkých učiteliek napísala v r. 1841 žiadosť biskupovi Grazskej diecézy Romanovi Sebastiánovi Zängerlemu o založenie inštitútu, v ktorom by sa naplno venovali výchove a vyučovaniu dievčenskej mládeže. Oficiálne bolo založenie **Kongregácie školských sestier sv. Františka** (skratka OSF)

ohlásené v r.1843. Antónia dostala meno Františka a stala sa prvou predstavenou novej rehole. V r. 1849 Františka Antónia ochorela na tuberkulózu. Choroba bola príčinou jej fyzickej slabosti. Nevládala viesť ani školu, ani spoločenstvo. Jej fyzická neprítomnosť ovplyvňovala názory sestier na spôsob spoločného života a inštitút sa vnútorne rozdelil. Keďže Antónia túžila po jednote sestier, rozhodla sa opustiť kongregáciu, ktorú založila a krátko po odchode, v r. 1851, zomrela. Časom sa na ňu zabudlo, ale II. vatikánsky koncil viedol rehoľníkov a rehoľnice, k tomu, aby sa vrátili k svojim koreňom. V archívoch rehole ju objavili ako ženu jednoty, pokory a dôvery. Veľmi múdro a prezieravo vnímala, že základom dobrej budúcnosti národa sú dobré rodiny, a teda aj dobré matky. Videla potrebu starať sa o ich výchovu a vzdelanie. Na Slovensko prišli školské sestry sv. Františka v r. 1919 na pozvanie Mons. Andreja Hlinku. Prevzali vyučovanie a výchovu na *ľudovej a meštianskej škole* v Ružomberku. Pôsobili v škôlkach, školách, internátoch a sirotincoch. Ich pôsobenie v oblasti vzdelávania, výchovy, kultúrnej i charitatívnej činnosti, ako aj ich duchovné pôsobenie sa stalo známymi a rýchlo sa šírilo. V priebehu r. 1928 - 1933 vznikli komunity v Poprade, Liskovej pri Ružomberku a v Liptovskej Tepličke. V r. 1939 sestry odkúpili Katolícky dom v Žiline, kde otvorili *dievčenskú meštiansku školu* a z Ružomberka sem presídlili *učiteľský ústav pre učiteľky materských škôl s cvičnou materskou školou*. Prišiel rok 1950, keď bola ich činnosť násilne prerušená. Kongregácia bola štátom zrušená, 92 sestier začalo pracovať v rámci nútených prác na poliach a v lesoch, väčšina sestier bola deportovaná do Čiech, kde pracovali v továrni na spracovanie ľanu v Sudkove, pôsobili aj v charitných ústavoch a zdravotníctve. Sestry tušili, že čas komunizmu bude dlhší, a preto sa rozhodli pre riskantný krok. Časť sestier odišla „oficiálne do civilu“, aby sa ľahšie mohli dostať k mládeži. V spolupráci s bratmi františkánmi založili tajné komunity bratov a sestier na Slovensku. Situácia sa čiastočne uvoľnila v r. 1968, oživenie Kongregácie školských sestier sv. Františka nastalo však až po r. 1989. Komunity v Bratislave, Trnave, Ružomberku, Poprade, Prešove a Košiciach vystúpili z „podzemia“ a sestry začali opäť verejne nosiť rehoľný odev. Otvorili sa nové možnosti pôsobenia a uplatnenia charizmy. Bolo zriadené *Gymnázium sv. Františka z Assisi* v Žiline. Sestry začali vyučovať náboženstvo i profánne predmety a venovať sa pastorácii mládeže a rôznym evanjelizačným aktivitám. V súčasnosti existujú komunity sestier na viacerých miestach Slovenska: v Bratislave, Brezne, Klčove, Košiciach, Lubochni, Martine, Novej Bani, Okoličnom, Poprade, Prešove, Ružomberku, Širokom, Trstenej, Žiline a v rómskej obci Lomničke, kde kongregácia zriadila dve zariadenia sociálnych služieb v Dome Nepoškvrneného Srdca Panny Márie Je to *Nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu* a *Komunitné centrum*. Sestry pracujú na rôznych typoch škôl – od materských škôl až po univerzitu; v sociálnej oblasti i v zdravotníctve. Aktívne sa angažujú vo farskej pastorácii a v novej evanjelizácii. Slovenské sestry pôsobia aj na misiách v Strednej Ázii. Školské sestry sv. Františka stretnete aj v Českej republike, USA, Taliansku, Chile, Indii, na misiách v Kazachstane, Kirgizsku a vo Vietname.

Františka Lechnerová, zakladateľka mariánok, sa narodila v r. 1833 na statku v Bavorsku, pri obci Edling. Už ako dievčatko sa u nej prejavovali apoštolské sklony. Mala veľa kamarátov, v škole vynikala. Otec zdatný obchodník plánoval, že šikovnej dcére odovzdá živnosť. Často ju brával na rozvoz potravín do mestečka Wasserburg. Tu sa mladá Františka zoznámila s rehoľníčkami z ústavu Anglických panien. Ako 12-ročná, bez vedomia rodičov, napísala sestram list, v ktorom ich požiadala o vstup do rehole. List však skončil v otcových rukách. Rodičia však nemohli zlomiť jej túžbu. Už po roku jej dovolili ísť do školy k Chudobným školským sestram de Notre Dame v Mníchove. Františka vyštudovala a stala sa učiteľkou ručných prác. Do rehole vstúpila v r. 1849 a bola jej členkou do r. 1861. Následne z rehole odišla, lebo vnímala že cesta jej povolania bude iná. Rozlišovanie však nebolo jednoduché, potrebovalo čas. Františka pracovala ako učiteľka na viacerých školách vo Švajčiarsku a v Rakúsku. Spoznávala

život veľkých miest a kládla si mnohé otázky. Videla biedu a námahy žien, ktoré opúšťali vidiek, aby si hľadali prácu v meste, s vidinou lepšieho života. Bohužiaľ mnohé sa stávali obeťami vydieračov, samoty a opustenosti, trpeli duchovnou biedou. Františka bola presvedčená, že iba Božia láska sa môže stať záchranou pre duchovne chudobných ľudí. O mladé ženy bez ochrany, ktoré boli vystavené mnohým nebezpečenstvám sa nikto nestaral. Kočovali z mesta do mesta, bez vzdelania a pomoci. A práve na tomto poli začala konať Františka Lechnerová. V r. 1868 žila vo Viedni. Spoločne s ďalšími ženami sa začala zaujímať o ženy, ktoré sem prichádzali za prácou. Snažili sa im poskytnúť bezpečné ubytovanie a vzdelanie. Tiež sa orientovali na siroty a zakladali školy a penziónáty. To bola prvá činnosť spoločnosti, ktorá dnes nesie meno - **Kongregácia Dcéry Božej lásky** (skratka FDC). Z Viedne sa rehoľa rozšírila po celej monarchii. Sestry pôsobili v Budapešti, Krakove, Sarajeve. Kongregácia sa rozšírila aj do Anglicka, USA a Brazílie. Pápežské schválenie dostala v r. 1884. Dnes sestry pôsobia aj v Bolívii, Albánsku, Afrike a na Ukrajine. V r. 2005 bol vo Viedni zahájený aj proces blahorečenia tejto ženy, ktorá vynikala charizmou dôvery v Božiu prozreteľnosť a počas svojho života založila 32 spoločenstiev a inštitútov, v ktorých spolu so sestrami realizovala myšlienku: „Konať dobro, rozdávať radosť, urobiť šťastným a viesť do neba.“ Slovenská provincia sídli v Trnave, kde sestry spravujú aj *ubytovacie zariadenie pre vysokoškoláčky - Marianum*. Ďalšie ich kláštory sa nachádzajú v Ivanke pri Dunaji, Bratislave, Prievidzi, Žiari na Hronom, Košiciach a Michalovciach. Staršie a choré sestry žijú v kláštore vo Veľkých Levároch. Tento kláštor na Záhorí osobne založila Františka Lechnerová v r. 1892. Pred 1. svet. vojnou boli založené aj kláštory v Spišskej Sobote a Prievidzi. Do konca 2. svet. vojny sestry aktívne pôsobili už v pätnástich kláštoroch. Komunistická diktatúra v 50. rokoch 20.st. zasiahla aj marianky. Sestry žili prevažne v Čechách. Od r. 1979 pôsobili tajne v dvoch spoločenstvách - v Bratislave a Košiciach. V súčasnosti rehoľa pokračuje vo svojom pôvodnom povolaní. Opäť sa venuje výchovnej činnosti. Niektoré sestry pracujú v zdravotníctve, v oblasti sociálnej pomoci. Na podporu svojich misií sestry každoročne organizujú *zbierku Pomoc Matky Františky*. Milou formou apoštolátu sú aj *knižné publikácie* o kláštornej kuchyni - recepty sr. M. Anastázie Pustelnik, FDC, či knižky pre deti, ktoré tvorí sr. M. Damiána Bagínová, FDC. Ústredná charizma Kongregácie sa však stále opiera o spoločenstvo lásky Trojjediného Boha.

Osobitnú úctu šíria sestry k Panne Márii - Matke Trikrátobdivuhodnej.

FILOTEA *návod na zbožný život*

Filotea, latinský výraz pre dušu milujúcu Boha. Zároveň aj drobná nenápadná kniha s veľkým obsahom, prostredníctvom ktorej autor - sv. František Saleský, zanechal každej duši návod na zbožný život. Ako to už častokrát býva, najskôr zbadáme niečo veľké. Nádherné končiare, hviezdy, koralové útesy... No vieme, že k hlbínám či výšinám vedie vždy úzka nenápadná cestička. Kráčať po nej nie je ľahké. A rovnaké je to aj so skutočne zbožným životom. Zdá sa nám nedosiahnuteľný, obdivujeme ho z diaľky, rozjímame o ňom, spoznávame jeho príbehy v životoch svätcov. V 17.st. však žil muž, ktorý svojim spisom otvoril cestu zbožného života každému človeku. Filotea je ona nenápadná, i keď strmá a neľahká cesta pre dušu milujúcu Boha. Vybrali sa ňou mnohí a sv. František Saleský, lyonský biskup, vstúpil do dejín Cirkvi ako Učiteľ, či v tomto našom uvažovaní ako „horský“ duchovný vodca.

O Filotei, ktorú vydal v Annecy v r. 1609, píše: „Mojím úmyslom je poučiť o nábožnosti tých, ktorí žijú v mestách, rodinách a na dedinách, ktorí svojím povoláním sú nútení žiť v spoločnosti, vo svete. Tí si často myslia, že vo svete nemožno nábožne žiť, lebo vraj nijaké zvierajú sa neopováži ochutnať semeno rastliny Palma Christi, tak nijaký človek nesmie siahnúť po palme kresťanskej nábožnosti, kým žije pod tlakom časných starostí. Žiť kresťanským životom je ťažká vec, ale predsa je potrebné, aby mnohí boli horlivejší než doteraz. Touto knihou chcem pomôcť tým, ktorí si vážne zaumienili viesť nábožný život.“ Františkov návod má päť častí a postupne vedie dušu od túžby k rozhodnutiu, ukáže jej základnú výbavu potrebnú na absolvovanie cesty a prejde si s ňou výcvikom čnosti. Upozorní ju na nebezpečenstvá a nástrahy a nakoniec s ňou vojde do ticha samoty, aby si oddýchlá, načerpala pokoj a mohla pokračovať v duchovnom napredovaní. František hovorí, že „túži byť nábožným a táto túžba mu dáva odvahu, aby poučoval aj druhých.“ Odvoláva sa na slová sv. Augustína, ktorý napísal: „Kto z úradu rozdáva, sám dostane, a kto z úradu vyučuje iných, sám seba učí.“

Kým sa však sv. František stal učiteľom, sám sa potreboval veľa naučiť. Jeho život je obrazom o človeku, ktorý hľadal pravdu. Narodil sa v r. 1567 na zámku Sales v Savojsku, neďaleko Ženevy. Už v detstve vynikal svojou rozumnosťou, bystrosťou, ale i skromnosťou a poslušnosťou voči rodičom a učiteľom. V štúdiách pokračoval v Paríži, kde sa zaviazal Panne Márii sľubom čistoty. V náročnom prostredí prežil krízu viery spôsobenej bludom kalvinizmu o predurčení. V r. 1584 odišiel, na želanie svojho otca, do Padovy, kde získal doktorát z teológie a práva. Po skončení štúdií precestoval významnejšie talianske mestá a vrátil sa domov.

Odporúčanie: Vezmite si Filoteu na svoje (pútnické, životné) cesty, dobre Vás povedie!

Chcel sa stať kňazom, ale otec mal už preňho vyhladenú nevestu a post v senáte. František neprijal otcovo rozhodnutie a nakoniec ho presvedčil, že Boh s ním má iný plán. So súhlasom rodičov vstúpil do duchovenstva, stal sa prepoštom v Annecy, malom meste, kde v tej dobe sídlil ženevský biskup, vyhnaný kalvíni. Pastoračnou úlohou mladého kňaza sa stalo kázanie po farnostiach, s cieľom upevniť veriacich v katolíckej viere a zabrániť šíreniu bludu kalvinizmu. František štyri roky neúnavne pracoval v 60tich farnostiach. Horlivo usmerňoval chudobných aj šľachticov. Stal sa úspešným rečníkom, ale najmä múdрым duchovným vodcom. Ženevský biskup Klaudius Granier videl Františkovu horlivosť, ale aj Božie požehnanie, ktoré sprevádzalo jeho námahu a vyvolil si ho za svojho nástupcu na biskupskom stolci. František spočiatku odmietal prijať zverenú úlohu, ale neskôr pochopil, že je to Božia vôľa. Stal sa horlivým biskupom. Na svojom zverenom území založil, v spolupráci so sv. Františkou de Chantal, *Rád Navštívenia Panny Márie*. Venoval sa kázaniu a apoštolskej činnosti. Bol v kontakte s mnohými významnými osobnosťami i svätcami, písal náboženské texty a spisy. O duchovnom napredovaní si písal aj so svojou príbuznou - *Louise de Charmoisy* (viď portrét, pod ním foto: pozostatky hradu Charmoisy). Bola to vzdelaná mladá dáma, ktorá viedla pestrý život na kráľovskom dvore. Vydala sa za savojského šľachtica a i napriek šťastnému manželstvu, ťažko znášala samotu kraja a vidieckeho života. Hľadala akési hlbšie a vyššie uspokojenie v každodennej všednosti. Nevedela v čom spočíva jej túžba, ale napísala list Františkovi a on jej odpovedal. Ich rozsiahlejšia korešpondencia sa dostala do rúk istého jezuitu.

Ten Františkovi odporučil, aby text prepracoval a zhrnul do spisu, ktorý bude nápomocný ďalším ľuďom, ak si kladú podobné otázky ako Louise. *Takto vznikla FILOTEA*. František Saleský zomrel na jednej zo svojich apoštolských ciest koncom r. 1622. Je pochovaný v Kostole Navštívenia v Annecy. V r. 1661 bol vyhlásený za blahoslaveného, v r. 1665 za svätého a v r. 1877 mu bol udelený titul Učiteľ Cirkvi.

Rád Navštívenia Panny Márie, tzv. vizitantky (lat. *Ordo Visitationis Beatissimae Mariae Virginis*, skratka *VSM*, alebo *V.S.M.*) je ženský rehoľný rád. Založil ho sv. **František Saleský** spolu so sv. **Janou Františkou de Chantal** (1572–1641) vo francúzskom meste Annecy v r. 1610. Jeho úlohou je snaha žiť podľa vnútorných i vonkajších čností Panny Márie a spájať rozjímavú modlitbu so službou chorým či núdzným. Charizmou rehole je vnútorná disciplína, ktorá sa prejavuje v praktických čnostiach: pokore a miernosti. **Heslo rádu znie: „Žiť Ježiša.“** Sv. František spočiatku nemal v pláne zakladať rádové spoločenstvo sestier, mal v úmysle skôr vytvoriť kongregáciu bez vonkajších sľubov, kde by kláštorná forma života trvala len počas základnej formácie. (noviciátu). Po roku mali sestry voľne vychádzať a navštevovať biednych, preto aj inštitút pomenoval Rád Navštívenia. K dielu prizval sv. Janu de Chantal a pravidlá rádového života usporiadal tak, aby do rehole mohli vstúpiť aj ženy staršie, či zdravotne menej zdatné, ktoré neboli schopné dodržiavať náročnú askézu v iných ženských rádoch. Rád sa z Francúzska (najmä počas Francúzskej revolúcie) rozšíril do celej Európy – najskôr do Portugalska, Španielska a začiatkom 19.st. do Anglicka (Falmouth, neskôr Acton) a do severnej Ameriky. V súčasnosti má rád na celom svete 160 autonómnych kláštorov.

V Čechách pôsobili vizitantky v **Chotešove pri Plzni**, kam prišli v r. 1878 a prevzali bývalý kláštor premonštrátiiek. Sestry tu otvorili **penzionát na výchovu dievčiat**. Išlo o veľmi vyhľadávanú, prestížnu dievčenskú školu. Jej študentkami boli dievčatá z mnohých bohatých rodín. Sestry tu zriadili aj **Exercičný dom**, ktorý sa tiež tešil značnej popularite verejnosti. Všetko fungovalo do začiatku 2. svet. vojny. Kláštor najskôr zabralo nemecké vojsko, neskôr komunistická diktatúra. Rehoľa sa k zničenému kláštoru dostala až v r. 1991. Nemala možnosti kláštor opraviť, preto ho previedla do majetku Plzenského biskupstva. Sestry vizitantky dnes žijú v malej komunite v Kroměžiří. Na Slovensku Rád Navštívenia Panny Márie nepôsobí.

SLOVO NA CESTU od sr. Noemi Ondrekovej, ŠSND

Často sa stretávam s otázkou: „Čo je to povolanie? Ako som ho spoznala?“ Páči sa mi odpoveď sv. Jána Pavla II., že povolanie je dar a tajomstvo. Tak to môžem povedať aj ja. Je to dar, ktorý sa mi zdá, že naberá hodnotu a úplne novú cenu vekom. A je aj tajomstvom. Je to niečo nesmierne hlboké a sčasti skryté. Nedá sa jednoducho odhaliť pre svoju veľkosť, ale je isté, že existuje a stojí za to objavovať ho.

Kedy začalo moje povolanie? Kedy sa to so mnou začalo? Kedy vesmírom prebehla túžba: „Chcem, aby si bola!“ Kedy Božie oko zachytilo moju dušu? Kedy sa v ozvenách vracalo vesmírom moje meno? Kedy povolanie preniklo mnou? Azda vtedy dávno, keď Láska otvorila svoje žriedla, keď ako láva prenikla všetko – skrz naskrz. Vtedy vari určila aj moju cestu. Byť bližšie, ponoriť srdce do tajomstva lásky Boha.

Prežila som detstvo a mladosť v krásnom oravskom prostredí, v milujúcej rodine, medzi priateľmi, pri zábave, spevokole, strekách. Ako som dospievala začala som túžiť po hlbšom priateľstve, po láske. Postupne som však vnímala, že prostredie v ktorom žijem, mi to nedokáže darovať. To, čo som zažívala a čo mi bolo ponúkané, nebolo to pravé. Akosi ma to nevedelo nasýtiť, oslovit' ... skôr to vo mne zanechávalo nepokoj. V tom zmätku hľadania som sa začala viac modliť – pýtať sa Boha na moju cestu. Vlastne som sa pýtala na tú cestu, vtedy dávno mi ponúknutú. Po čase som postupne objavovala, že to Ježiš chce byť mojím Priateľom, že on sa chce o mňa až do smrti starať, že on mi chce byť oporou a istotou, že on ma má rád, takú aká som (aká úľava pre ženu), a že mu mám len jednoducho veriť.

Spolu s mojou kamarátkou, ktorá tiež hľadala svoje povolanie, sme sa rozhodli vstúpiť do Kongregácie školských sestier de Notre Dame. Korene našej kongregácie siahajú do Francúzska. Koncom 16. storočia sv. Peter Fourier a bl. Alexia uskutočnili celkom novú myšlienku výchovy a vyučovania ženskej mládeže prostredníctvom rádu, ktorý založili pod názvom Kanoničky sv. Augustína. V r. 1853 túto rehoľu ako samostatnú vetvu uviedol do Čiech kňaz Gabriel Schneider. Charizmou našej rehole je výchova a vyučovanie detí a mládeže. Spolu s našimi zakladateľmi sa snažíme svoj život darovať detskej duši. Aj keď všetky nepracujeme priamo v apoštoláte, predsa v srdci nosíme deti a mladých ľudí a sprevádzame ich modlitbou a záujmom.

Sr. Noemi aktuálne vedie kurz teológie tela pre ženy aj v Dome Pútnika v Trstíne

Ja osobne sa venujem pastorácii žien. Spolu so ženami hľadáme a nachádzame nové cesty ako plodne prežívať svoje ženstvo, svoje telesné a duchovné materstvo. Hľadáme svoju identitu a zrelosť, ktoré nám pomôžu byť dobrými dcérami, priateľkami, manželkami a matkami. Nechávame sa formovať duchovnou cestou – Teológiou tela, ktorú Cirkvi predstavil a daroval pápež sv. Ján Pavol II.

Takáto je moja účasť na našej charizme, prostredníctvom žien dotýkať sa srdc detí a mladých ľudí.

sr. Noemi Ondreková ŠSND

Pútnický list vydáva Asociácia pútnických organizácií
Farský úrad, 913 31 Skalka nad Váhom I/41
ISSN 2644-4526

www.putnickemiesta.sk/asociacia-putnickych-organizacii/archiv-putnickych-listov
Autori textu: Mária Hatalová, Mária Prekopová, sr. Noemi Ondreková, ŠSND

NEPREDAJNÉ, VOLNE ŠÍRITELNÉ